

- INNSPILL TIL ARBEIDET MED NY KULTURMELDING – - UNGE KUNSTNERES SAMFUND

Unge Kunstneres Samfund (UKS) vil takke for muligheten til å komme med innspill til arbeidet med den nye kulturmeldingen. UKS vil i dette innspillet presentere prinsipper, tiltak og ordninger som vil være avgjørende for utformingen av fremtidens kulturpolitikk.

KUNSTENS ROLLE I SAMFUNNET

Kunst er en grunnleggende, universell menneskelig aktivitet som har sin rettmessige plass som en hjørnestein i ethvert demokratisk samfunn. Den synliggjør verden i oss og rundt oss. Den er utgangspunktet for og resultatet av våre erkjennelser og refleksjoner, vår sansing og undring. Kunsten er en essensiell plattform for frie ytringer som bidrar til selvstendig tenkning og en nyansert og flerfoldig samfunnsdebatt. I en gjennom-mediert samtid er spesielt den visuelle kunsten stadig viktigere for vår felles refleksjon og forståelse av bilder og visuelle uttrykk.

UKS mener at kulturmeldingen må ta utgangspunkt i at kunsten har en sentral og overgripende rolle i samfunnet, samt at alle innbyggerne skal ha mulighet til å erfare kunst og å kunne praktisere som profesjonell kunstner uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn.

KUNSTPOLITIKK

For å verne om og styrke kunstens overgripende rolle i samfunnet er det behov for tydeligere å etablere kunstpolitikken som et eget politikkområde. Kunstpolitikken må ta utgangspunkt i fundamentet for all kunstnerisk virksomhet: kunstneren. Den må videre baseres på hele kunstfeltets erfaringer og behov for å stimulere til fordypning, konsentrasjon, eksperimentering, nyskaping og faglig utvikling over tid.

Kunstpolitikken og dens mål bør differensieres fra den øvrige kulturpolitikk, som til tider benyttes instrumentelt og tangerer bl.a. nærings-, region- og helsepolitiske mål. Kunstpolitikk som et eget område vil bidra til å sikre kunnskap, faglig forankring og forståelse i alle forvaltningsledd og en realitetsorientert, langsiktig og forpliktende politikk til det beste for både publikum og kunstnerne. UKS mener at staten, som nasjonens høyeste forvaltningsnivå, har et særskilt ansvar for kunstpolitikken, sikring av kunstnerisk

ytringsfrihet, og innbyggernes mulighet til å erfare et mangfold av samtidig, historisk og fremtidig kunst.

Kulturmeldingen må adressere behovet for en tydelig formulert statlig kunstpolitikk.

KUNSTNERNE – INNTEKTER OG RAMMEVILKÅR

Uten kunstnere, ingen kunst. Uten kunst, ingen kultur.

For å oppnå reell kunstnerisk ytringsfrihet og et mangfold av kunstneriske uttrykk, må alle landets innbyggere ha mulighet til å kunne velge kunstneryrket på bakgrunn av egnethet, vilje og innsats fremfor økonomisk og sosial bakgrunn. Slik er det ikke i dag. Kunstnernes arbeidsvilkår og inntekter må bedres.

Det er veldokumentert at kunstnernes inntekter fra kunstnerisk virke er særdeles lave. UKS mener det er uakseptabelt at en høyt utdannet yrkesgruppe, som er så sentral for vår felles kultur, arbeider under prekære vilkår og med negativ inntektsutvikling.

Å bedre kunstnernes inntekts- og arbeidsvilkår må være en hovedmålsetting for fremtidens kunstpolitikk.

Inntekter

- Statens kunstnerstipend er det mest effektive og treffsikre virkemiddelet for å sikre frie, utforskende, uavhengige og nyskapende kunstneriske praksiser av høyeste kvalitet. Kunstnerstipendene muliggjør å kunne ha kunstnerisk aktivitet som sin hovedbeskjeftigelse. Det er behov for flere hjemler og større stipender.
- Honorar - Kunstnerne må honoreres for utstillinger og prosjekter som vises i offentlig finansierte institusjoner. Offentlig ansvarstagende i denne saken vil også sette presedens for praksis ved private visningssteder og institusjoner.
- Vederlag - Utstillingsvederlagsavtalen følges i liten grad og må moderniseres. UKS mener staten må tilse at utstillingsvederlagsavtalen følges ved å innføre sentral forvaltning og rapporteringsplikt.
- Kunst i offentlig rom – Offentlige kunstopppdrag er en viktig inntektskilde for kunstnerne – både som skapende kunstner og som kunstfaglig konsulent. Det er behov for å bedre vilkårene for kunstnere som tar offentlige kunstopppdrag ved å innføre bruk av produsenter og endre praksisen hvor kunstnerne ufrivillig må påta seg ansvaret som total-entreprenører.

Sosiale rettigheter

Kulturmeldingen må adressere det akutte behovet for å bedre kunstnernes sosiale rettigheter som selvstendig næringsdrivende med lav inntekt. Dette gjelder både pensjonssparing, trygdeordninger og rettigheter i folketrygden for næringsdrivende, som sykepenger ol.

Åndsverksloven

Nye digitale visnings- og distribusjonsmuligheter vil fortsette å endre vilkårene for bruk av kunst. Den økte bruken av bilder og visuelle verk har til nå ikke gitt utslag i økte vederlagsinntekter til de visuelle kunstnerne. Derfor bør åndsverksloven stadig tas opp til vurdering i årene fremover for å sikre det ufravikelige prinsippet om at kunstnere skal få rimelig vederlag for bruk av deres åndsverk.

Infrastruktur

Det er behov for å sikre infrastruktur for kunstnere i hele landet. Med infrastruktur menes: Tilgang på atelier og produksjonslokaler, rimelige kunstnerboliger med atelier og egnede lokaler til små- og mellomstore produserende visningssteder.

KUNSTNERISKE VURDERINGER OG ARMLENGDES AVSTAND

Viktigheten av prinsippet om armlengdes avstand kan ikke understrekes nok – Det må være tydelig at kunsten som finansieres av fellesskapet velges basert på faglige vurderinger av et mangfold av fagfolk i transparente systemer, ikke den personlige smaken til enkeltpersoner med makt. Kunstnere – fagfeller – skal benyttes i alle faglige vurderinger og kunstnerne skal ha oppnevningsrett over stipendkomiteene.

UKS mener at det i kulturmeldingen må befestes at det også i fremtiden skal opprettholdes en tydelig armlengdes avstand mellom bevilgende myndigheter og de institusjoner, fagråd og komiteer som foretar de kunstfaglige vurderingene.

DET FRIE FELTET - KULTURRÅDET OG OCA

En treffsikker kunstpolitikk er avhengig av gode vilkår og økonomiske rammer for det frie feltet, Norsk Kulturråd og OCA. Fremtidens kunstpolitikk bør søke å redusere kulturrådets søknads-byråkrati ved å utvikle mer langsiktige støtte- og stimulerings tiltak for både kunstnerne og de produserende visningsstedene. Kulturmeldingen bør adressere behovet for å utvikle og styrke produksjons- og driftsvilkårene for institusjonene med driftstøtte, styrke kunstnerisk eksperimentering og utviklingsmuligheter gjennom kunstnerassistentordningen

og arrangørstøtten, og undersøke muligheter for basisfinansiering for visuelle kunstnere og flerårig prosjektstøtte.

En annen sentral utfordring for samtidens kunstnere er mangelen på mulighet for produksjons- og prosjektstøtte for utstillinger og prosjekter som gjennomføres i utlandet. Det samsvarer dårlig med kunstnerens virkelighet som i økende grad internasjonales. Kulturmeldingen bør adressere behovet for langsiktig økonomisk stabilitet for det frie feltet og kunstnerens muligheter for internasjonalisering.

UTDANNELSEN

Kulturmeldingen må adressere sammenhengen mellom kunstens rolle i samfunnet og de praktisk estetiske fagenes posisjon i grunnskolen – vår største kulturinstitusjon. De praktisk estetiske fagene må prioriteres og det er behov for å øke bruken kunst og praktiserende kunstnere i undervisningen, samt å stille kompetansekrav til lærerne innen de aktuelle fagene. I den høyere utdannelsen – forskolene, akademiene og høyskolene – må det sikres undervisere med særdeles høy og reell kunnskap om kunstfeltet og det å virke som kunstner i et livsperspektiv. Satsningen på kunstfaglig Phd-utdanning i Norge må kontinuerlig evalueres slik at den til en hver tid er tilpasset best mulig måte kunstens egenart og evalueringskriterier.

INNKJØP AV KUNST TIL OFFENTLIGE SAMLINGER

Det må sikres at både de nasjonale og regionale museenes samlinger gjenspeiler vår tids kunstneriske praksiser og kunstnerskap ved å legge til rette for et omfattende innkjøp av unge, så vel som etablerte, nålevende kunstnere. De statlige samlingene bør ha bred representasjon og ha kjønnsbalanse. Offentlige innkjøp til både nasjonale og regionale samlinger må kartlegges i sin helhet da de lider under store etterslep og kulturmeldingen må adressere behovet for gjennomgang og oppdatering av statlige kunstsamlinger. UKS mener at innkjøpsordningene må styrkes og at det må være kunstnerrepresentasjon i styrene til de offentlige museene.

UKS ser frem til å følge arbeidet med den nye kulturmeldingen og bidrar gjerne ved flere anledninger med vår kunnskap om kunstnerne og deres arbeidsvirkelighet.

--

Unge Kunstneres Samfund
Oslo, 15.02.2018

